

Kitabın Adı
Yeni Nesil Türkçe Ustası - 8

978-605-7911-84-1

Editör
Nebi NEMUTLU

Yazar
Komisyon

Dizgi Grafik Tasarımı
Mutlu Yayıncılık

Mutlu Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
www.e-mutlu.com

Yayıncı Sertifika No.
10628

WPC Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Osmangazi Mah. Mehmet Kopuz Sok.
No.: 17/1 Kırâç - Esenyurt / İSTANBUL

Matbaa Sertifika No.
50884

İstanbul, 2021

MUTLU
YAYINCILIK

Her hakkı ©Mutlu Yayıncılık'a aittir.
Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metin, soru,
şekil ve grafikler, ELEKTRONİK, mekanik,
FOTOKOPİ ya da herhangi bir kayıt sistemiyle
çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Öğrenmek, Öğretmek KOLAY!

SEARCH

 www.sizmutlu.com

- www.sizmutlu.com eğitim portalına giriniz.
- **Öğretmen Üyeliğini** seçiniz üyelik formunu doldurunuz.
- Sisteme giriş yaparak **Akıllı Tahta** uyumlu tüm dijital içerikleri indirebilir, internete bağlı olsun veya olmasın dilediğiniz yerde kullanabilirsiniz.

“ mutlu öğretmen, mutlu öğrenci”

öğrenci ve öğretmen uygulamasını indirerek soruların video çözümlerine ulaşabilirsiniz.

AKILLI OPTİK UYGULAMA

Sonuçlar Anında Sende!

Akıllı Optik Uygulama öğrencilerimizin test sonucunu anında verir. Sonuçları detaylı olarak anında açıklar. Çözümü yanlış yapılan sorular için de çözümlere kolayca ulaşmanızı sağlar.

Öğretmenler **Akıllı Optik Uygulamayı**, öğrencilerin iyi oldukları ve geliştirilmesi gereken konularını tespit etmek için kullanabilirler. Böylece öğrencilerin sınavlara ne kadar hazır oldukları belirlenmiş olur ve sınav başarıları kolayca geliştirilir.

Öğretmenlere Neler Sağlar?

- Çok kısa sürede sınıfın başarısını ölçmenizi sağlar.
- Öğrencilerinizin hangi konularda eksik olduğunu tespit edebilirsiniz.

Öğrencilere Neler Sağlar?

- Test sonuçlarını anında gösterir.
- Her yerde kendinizi test edebilir ve sonuçlara ulaşabilirsiniz.
- Çözemediğiniz ya da yanlış yaptığınız sorular için çözüm videolarına ulaşabilirsiniz.

siz mutlu, biz mutlu, öğrenci mutlu

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ, fışkıracak, toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, ilâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Her cerîhamdan, ilâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaîf bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevfîlerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

İÇİNDEKİLER

1 ÜNİTE	SÖZCÜKTE ANLAM	
	Çok Anlamlılık, Gerçek - Mecaz - Terim Anlam, Somut ve Soyut Anlam	11
	Etkinlik Zamanı 1	13
	Konu Testi 1	17
	Eş Anlam, Zıt Anlam, Eş Seslilik, Genel ve Özel Anlam	19
	Etkinlik Zamanı 2	22
	Konu Testi 2	25
	Nicel ve Nitel Anlam, Yansıma, Ad Aktarması, İkileme.....	27
	Etkinlik Zamanı 3	29
	Konu Testi 3	31
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 1	33	

2 ÜNİTE	DEYİMLER VE ATASÖZLERİ	
	Deyimler	41
	Atasözleri	42
	Etkinlik Zamanı 4	43
	Konu Testi 4	49
	ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 2	51

3 ÜNİTE	CÜMLEDE ANLAM	
	Öznel ve Nesnel Anlatım, Sebep-Sonuç, Amaç-Sonuç, Koşul, Cümle Yorumlama	59
	Etkinlik Zamanı 5	63
	Konu Testi 5	66
	Cümleye Hâkim Olan Kavramlar.....	68
	Etkinlik Zamanı 6	73
	Konu Testi 6	77
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 3	79	

4 . ÜNİTE

PARAGRAFTA ANLAM

Paragrafın Anlam Yönü	87
Etkinlik Zamanı 7	91
Konu Testi 7	95
Paragrafın Yapı Yönü	97
Etkinlik Zamanı 8	100
Konu Testi 8	102
Paragrafın Anlatım Yönü	104
Etkinlik Zamanı 9	110
Konu Testi 9	115
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! 4	117

5 . ÜNİTE

TABLO-GRAFIK-GÖRSEL YORUMLAMA, SÖZEL MANTIK

Tablo-Grafik-Görsel Yorumlama, Sözel Mantık	125
Etkinlik Zamanı 10	129
Konu Testi 10	133
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULAR! 5	137

6 . ÜNİTE

FİLİMSİ (EYLEMSİ)

Filimsi (Eylemsi)	145
Etkinlik Zamanı 11	149
Konu Testi 11	155
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULAR! 6	157

7

. ÜNİTE

CÜMLENİN ÖGELERİ

Temel Ögeler.....	165
Etkinlik Zamanı 12	167
Konu Testi 12	170
Yardımcı Ögeler	172
Etkinlik Zamanı 13	175
Konu Testi 13	178
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! 7	182

8

. ÜNİTE

FİLDE ÇATI

Özne - Yüklem İlişkisi.....	190
Etkinlik Zamanı 14	192
Konu Testi 14	195
Nesne - Yüklem İlişkisi.....	197
Etkinlik Zamanı 15	198
Konu Testi 15	202
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 8	204

9

. ÜNİTE

CÜMLE TÜRLERİ

Yüklem Türüne Göre Cümleler	212
Yüklem Yerine Göre Cümleler	212
Anlamına Yerine Göre Cümleler	213
Etkinlik Zamanı 16	215
Konu Testi 16	218
Yapısına Göre Cümleler.....	221
Etkinlik Zamanı 17	222
Konu Testi 17	225
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 9	227

10

. ÜNİTE

ANLATIM BOZUKLUĞU

Anlam Bakımından Anlatım Bozuklukları	236
Yapıya Dayalı Anlatım Bozuklukları	237
Etkinlik Zamanı 18	241
Konu Testi 18	244
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! 10	248

11

. ÜNİTE

YAZIM KURALLARI

Ses Olaylarına Bağlı Yazım Yanlışları.....	256
Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler	257
Sayıların Yazımı	259
Kısaltmaların Yazımı	259
Birleşik Kelimelerin Yazımı.....	260
Etkinlik Zamanı 19	262
Konu Testi 19	265
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 11	267

12

. ÜNİTE

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta.....	275
Virgül.....	275
Noktalı Virgül.....	276
İki Nokta	276
Üç Nokta	276
Soru İşareti.....	276
Ünlem İşareti.....	276
Kısa Çizgi.....	277
Uzun Çizgi.....	277
Eğik Çizgi	277
Yay Ayraç	277
Kesme İşareti.....	277
Etkinlik Zamanı 20	279
Konu Testi 20	282
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 12	284

13

. ÜNİTE

METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Düzyazı Türleri	292
Etkinlik Zamanı 21	297
Konu Testi 21	300
Şiir Ve Türleri	302
Söz Sanatları	303
Etkinlik Zamanı 22	304
Konu Testi 22	307
ÜNİTE TARAMA TESTİ DİKKAT, ÇIKABİLİR! ENTERESAN SORULARI 13	309
YANIT ANAHTARI.....	315

1. Ünite

”

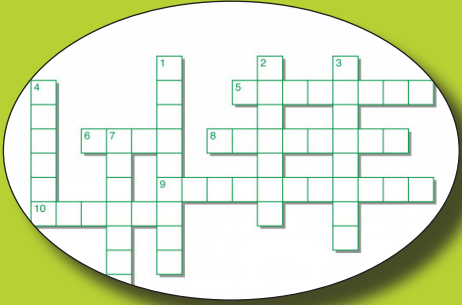

SÖZCÜKTE ANLAM

✓ ÇOK ANLAMLILIK, GERÇEK-MECAZ-TERİM ANLAM, SOMUT VE SOYUT ANLAM

✓ EŞ ANLAM, ZIT ANLAM, EŞ SESLİLİK, GENEL VE ÖZEL ANLAM

✓ NİCEL VE NİTEL ANLAM, YANSIMA, AD AKTARMASI, İKİLEME

”

KAZANIMLAR

- ✓ Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.
- ✓ Baęlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.
- ✓ Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

ÇOK ANLAMLILIK

Türkçede bir sözcük kullanıldığı cümleye göre farklı anlamlar kazanabilir. Buna **çok anlamlılık** denir.

- Bu elbise yarınki nişan törenine **yetişmeli**. (vaktinde tamam olmak, bitmek, hazır olmak)
- Toplantıya **yetişmek** için elimde bilgisayarla şirkete kadar koştum. (vaktinde varmak, vaktinde bulunmak)
- Boyum uzadı, en üst rafa **yetişebiliyorum** artık. (değmek, uzanıp dokunabilmek)
- Bizde niçin yazar **yetişmediğinin** sebeplerini araştırdı. (eğitim görmüş olmak, öğrenmek, gelişmek)

Bu cümlelerde "yetişmek" sözcüğü dört farklı anlamda kullanılmıştır.

GERÇEK ANLAM

Bir sözcüğün akla ilk gelen anlamı ve bu anlamla doğrudan ilişkili olan anlamlarına **gerçek anlam** denir.

- Hamur biraz **kati** olmuş, açmakta zorlanıyorum. (sert, yumuşak karşıtı)
- Bu **karanlık** sokaktan her geçişimde ürperirim. (ışık olmama durumu)
- Mendiliyle alındaki terleri **sildi**. (bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek)
- Yatağın içinde saçları **dağınık**, dimdik oturuyordu. (düzeni bozuk, düzensiz, karışık)

Bu cümlelerde mavi renkteki sözcükler gerçek anlamda kullanılmış ve anlamları yay araç içinde verilmiştir.

MECAZ ANLAM

Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlara **mecaz anlam** denir.

- Şirketin **kati** kuralları onu mesleğinden soğutmuştu. (düşünce ve davranışlarında belli ilkelere sıkı sıkıya bağlı olan)
- Onun çevirdiği **karanlık** işlerin hesabını sorarlar. (yasalara, töreye uygun olmayan)
- Bizim takım rakibini sahadan **sildi**. (üstünlük göstererek o alanda üstün olanları ikinci plana atmak)
- Şu anda kafam çok **dağınık**; ne diyeceğimi, nasıl karar vereceğimi bilmiyorum. (düşüncelerini toparlayamayan)

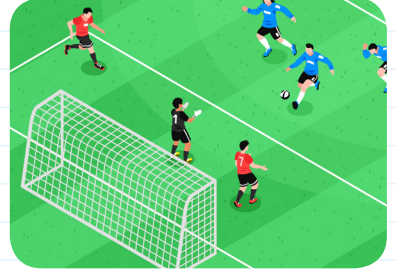
Bu cümlelerde mavi renkteki sözcükler gerçek anlamlarından uzaklaşarak yeni anlam kazandıkları için mecaz anlamlıdır. Bu sözcüklerin cümlede kazandıkları anlamlar yay araç içinde verilmiştir.

TERİM ANLAM

Bir bilim, sanat, meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir anlam taşıyan sözcüklere **terim** denir.

- İlacını aldıktan yarım saat sonra **tansiyonu** normale döndü. (Tıp)
- Attığım **gol**, **ofsayt** gerekçesiyle iptal edildi. (Futbol)
- Oyunun ancak ikinci **perdesine** yetişebildik. (Tiyatro)
- Öğretmenimiz **dik silindire** örnek vermek için derse elinde soba borusuyla girdi. (Geometri)

Bu cümlelerde mavi renkteki sözcükler terim anlamlıdır. Bu cümlelerin hangi bilim, sanat veya meslek dalıyla ilgili olduğu yay ayraç içinde verilmiştir.

Bilim, sanat veya meslek dallarının adları terim değildir. Yan dalları da terim sayılmaz. Aynı şekilde, bir mesleği yapan kişilere verilen adlar da terim değildir.

- Futbol, müzik, matematik, geometri, kimya, futbolcu, doktor, sanatçı vb. sözcükler terim değildir.

SOMUT VE SOYUT ANLAM

Beş duyu organından herhangi biriyle algılanabilen varlıkları karşılayan sözcükler **somut**, duyu organlarıyla algılanamayan, varlığını aklımızla kavrayabildiğimiz kavramları karşılayan sözcükler ise **soyut** anlamlıdır.

- Güneş, hava, ısı, ışık, elektrik, kalabalık, acı, gürültü, tatlı, ekşi, soğuk, sıcak, yumuşak, pürüzlü, insan, bitki, ağaç, çiçek, kuş, serçe vb. (Somut)
- Sevgi, aşk, özlem, nefret, öfke, mutluluk, rüya, hayal, güzellik, çocukluk, melek, şeytan, korku, endişe vb. (Soyut)

Bazen somut anlamlı sözcükler soyut anlam kazanabilir.

- Söz almak için **parmak** kaldırdım ama öğretmenim fark etmedi.
somut
- Bu işte onun da **parmağı** olduğuna eminim.
soyut

"-lık/-lik/-luk/-lük" eki somut anlamlı sözcükleri soyut, soyut anlamlı sözcükleri somut yapabilir.

- Korku (soyut) ⇔ Korkuluk (somut)
- Çocuk (somut) ⇔ Çocukluk (soyut)
- Sınavdan yüksek puan alınca kendine olan **güveni** arttı. (soyut)
- Girişte izdiham yaşanınca **güvenliğe** haber verdik (somut)

A. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcük gerçek anlamlıysa "G", mecaz anlamlıysa "M" şeklinde örnekteki gibi belirtiniz.

M Dergideki yazılarıyla gençliğin sesi oldu.

Babamın soğuktan elleri çatlamış.

Boş ümitlere kapılıp sonra çok üzüldü.

Bize konuyu kavratmak için çarpınıyor.

Çok zorlu bir süreç sizleri bekliyor.

Yazarın enteresan bir hayat hikâyesi var.

Geleceğe dair ümitlerimi yeşerttiniz.

Burada seçkin konuklar ağırlanırdı.

Sis çökünce bir tesiste mola verdik.

İhtiyar, yarışta gençleri gölgede bıraktı.

Ağaca yaslanıp bir türkü tutturdu.

Buradan otobüs de çok seyrek geçer.

Bunu sakin kafayla düşünmek istiyorum.

Merkezden uzak kıyı bir yerde oturuyor.

B. Aşağıdaki sözcükleri belirtilen anlam özelliğine göre cümle içinde kullanınız.

gölge

(Mecaz)

dolu

(Gerçek)

derin

(Mecaz)

sahne

(Terim)

yatmak

(Gerçek)

daire

(Terim)

yanık

(Mecaz)

kıyı

(Gerçek)

kök

(Terim)

koyu

(Mecaz)

üslup

(Terim)

tutmak

(Gerçek)

zayıf

(Mecaz)

C. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin hangi anlamda kullanıldıklarını "✓" işaretiyle belirtiniz.

Cümleler	Gerçek	Mecaz	Terim
Bilim insanları Dünya'mıza çok benzeyen bir <u>gezegen</u> keşfetti.			
Akşamüzeri hava az serinledi mi çoluk çocuk <u>gezintiye</u> çıkardık.			
Evimden çıkar, bir <u>kestirme</u> yoldan beş dakikada evine varabilirdim.			
İşçilerden birinin söylediği <u>yanık</u> türkü, arkadaşlarını duygulandırdı.			
Karadeniz <u>ağzıyla</u> anlattığı fıkralarla sohbetimizi neşelendirirdi.			
Savcı, <u>keşif</u> için yanında iki polis memuruyla olay yerine geldi.			
Yaşantımda <u>çatlaklar</u> oluşmaya başlamıştı; bu olay, üstüne tuz biber oldu.			
Sizin için bin lira daha <u>inerim</u> , alıp almamak size kalmış.			

D. Aşağıdaki cümlelerde "çıkarmak" kelimesi farklı anlamlarda kullanılmış ve bu anlamlar cümlelerin karşılarında karışık olarak verilmiştir. Buna göre, cümlelerin başına "çıkarmak" kelimesinin ilgili olduğu anlamın başındaki harfi yazınız.

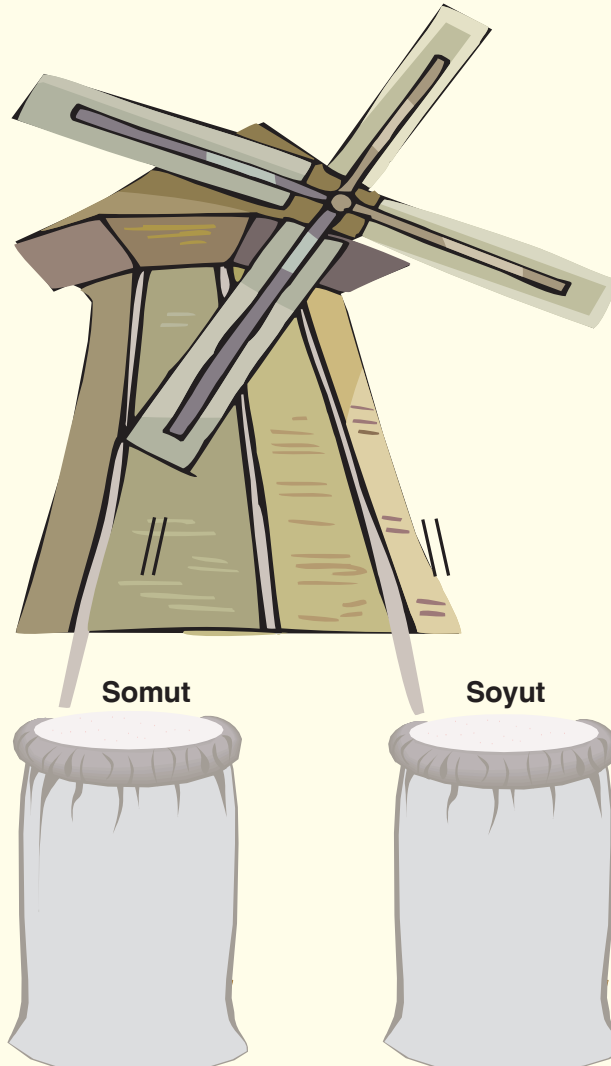
Siması yabancı değil ama önde oturan genci <u>çıkaramadım</u> .	a	Sonunu getirmek
Kriz var, deyip fabrikada çalışan işçilerin bir kısmını işten <u>çıkarmışlar</u> .	b	Hatırlamak
Bu para ile ayı nasıl <u>çıkırırız</u> , bilmiyorum.	c	İlgisini keserek uzaklaştırmak
Herkesin içinde beni yalancı <u>çıkardı</u> ya, onu asla affetmem.	d	Gidermek
Annem, elbisenin lekesini <u>çıkaran</u> a kadar kim bilir ne zahmet çekmiştir.	e	Sağlamak, elde etmek
Dedeniz çok çalışkan biriydi, ekmeğini taştan <u>çıkardı</u> .	f	Gibi göstermek, bir davranış yüklemek
Üniversitede okurken arkadaşlarımla aylık bir dergi <u>çıkartıyorduk</u> .	g	Yapmak, üretmek
Bu pasajdaki terzi mesleğinin ustası, çok iş <u>çıkartıyor</u> .	h	Yayımlamak

- E. Kelime değirmi cümleleri öğütüp kelimeleri anlamlarına göre ayırmaktadır. Altı çizili kelimelerin anlamlarına göre hangi çuvallara konacağını belirtiniz.

Bitkiler de çeşit çeşitti: sevimlileri, cesurları, korkakları, zararlıları ve daha birçokları... Devedikenleri baş düşmanıydı mesela. Oysa kır sarmaşıkları, zararlı olsalar da çok akıllı, çok neşeliydiler. Sabah güneşini en iyi karşılayan onlardı. Öteki bitkiler ne sabahı bilirlerdi ne akşamı. Ama sarmaşıklar, güneşin sıcak ışınları yüzlerine vurur vurmaz gözlerini açar, gülümserlerdi. Beyaz, açık, mavi, mor... Her renkte çiçekleri vardı bu sarmaşıkların. Eğer yanlarına gidip ses çıkarmadan durursan uyanırken birbirleriyle fısıldaştıklarını duyar gibi olursun. Meraklı karıncalar dahi bilirlerdi bunu. Sabahleyin sarmaşıkların kollarına tırmanır, güneşten gözlerini kısarak fısıltı hâlindeki konuşmaları dinlerlerdi. Kim bilir, belki çiçekler gördükleri düşleri anlatırlardı birbirlerine.

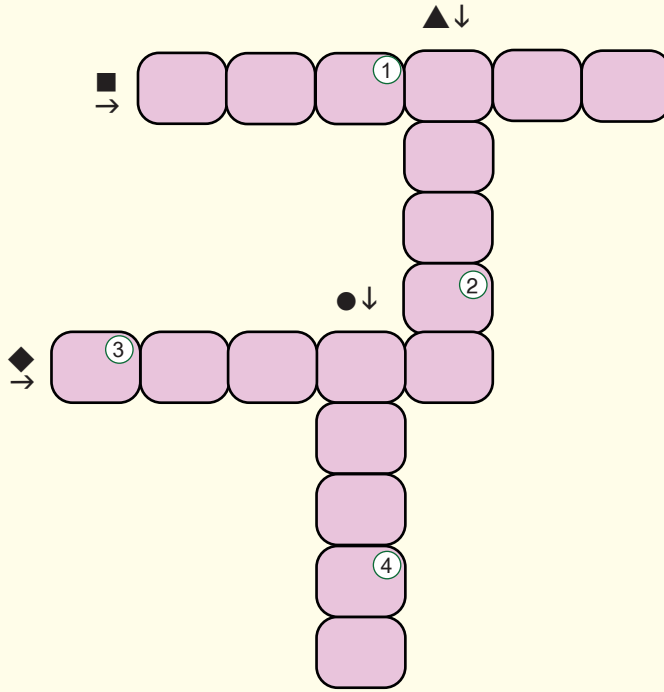

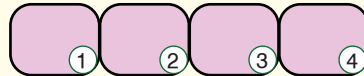
F. Birbirine yardım eden fertlerden oluşan topluluklar, engelleri daha kolay aşır üst düzey başarılar elde edebilir. İnsanın geçmişinde gördüğümüz ve onu dünyada baskın tür hâline getiren sosyal ve kültürel gelişimin arkasında böyle bir gerçeklik yatar.

Bu metindeki bazı sözcüklerin anlamları “■, ◆, ●, ▲” simgeleriyle verilmiştir. Bu sözcükleri metinden bularak aşağıdaki bulmacaya yerleştiriniz. Numaralanmış kutularda yer alan harfleri “ANAHTAR SÖZCÜK” bölümüne yerleştiriniz.

- Benzerleri arasında, güç ve önem bakımından başta gelen.
- ◆ Bir nesnenin, bir kimsenin başka nesne veya kimselere göre değer ve yücelik derecesi.
- Bir şeyin gerçekleşmesini önleyen sebep.
- ▲ Sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen.

ANAHTAR SÖZCÜK

(2018-2019 Aralık Ayı Örnek Soru)

1. Sözcüğün akla ilk gelen anlamına ve bu anlamla doğrudan ilişkili anlamlarına gerçek anlam denir. Sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlara ise mecaz anlam denir. Örneğin, "Bebeklere koyu süt içirilmemeli." cümlesinde "koyu" sözcüğü "yoğunluğundan dolayı güç akan, sulu karşıtı" anlamında akla ilk gelen anlamıyla kullanıldığı için gerçek anlamlıdır. "Arkadaşıyla koyu bir sohbeta daldı." cümlesinde ise "derin, hararetili" anlamında gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak yeni bir anlam kazandığı için mecaz anlamlıdır.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük mecaz anlamlıdır?

- A) Sabah bakkaldan paranın üstünü almadan çıkmışım.
B) Emir yukarıdan gelince çaresiz uygulamak zorunda kaldık.
C) Ev sahibi, kirayı geciktirdiler diye kış ortasında aileyi evden çıkarmış.
D) Gençken elime geçen fırsatları harcadığıma yarıyorum.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "geçmek" sözcüğü "etki yapmak, işlemek" anlamında kullanılmıştır?**

- A) Öğle sıcağında şapka takmadan çalışınca başına güneş geçmiş.
B) Sanırım hastalık bana sınıfta yanımda oturan arkadaşımından geçti.
C) Çok seçici bir çocuk, bu titizlik ona babasından geçmiştir.
D) Birliklerine teslim olan askerler önce muayeneden geçti.

3. **Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisi karşısında verilen anlama uygun kullanılmamıştır?**

	Cümle	Anlam
A)	Kasketinden <u>taşmış</u> saçları, yaşına rağmen çok gür ve simsiyahtı.	Bir yere veya şeye sığmamak
B)	Bu sene tarladan çıkan buğday ancak evin un ihtiyacını <u>karşılar</u> .	Karşılık olmak, denk gelmek
C)	Hava alanında yolcular <u>sıkı</u> kontrollerden geçmeden uçağa alınmıyor.	İlkelerine çok bağlı, hoşgörüsü olmayan
D)	<u>Kuru</u> , zevksiz bir yaşantısı olduğundan şikâyetçiydi.	Heyecanı, tadı olmayan, tekdüze

4. I. Ülkemizin dört bir yanında yeni fabrikalar, iş merkezleri açılmalı.
II. Henüz bir iki yıkamadan sonra yeni aldığım perdenin rengi açıldı.
III. Kısa süreli yaz yağmurunun ardından hava açıldı, günlük güneşlik oldu.
IV. Sementimizde büyük bir giyim ve ayakkabı mağazası açıldı.
V. Yoğun kar yağışından dolayı ikinci dönem okullar üç gün geç açıldı.

"Açılmak" sözcüğü yukarıdaki cümlelerden hangisinde aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) II - III. B) I - IV.
C) I - V. D) IV - V.

5. Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelimelere terim denir. Örneğin, “Bir filmde küçük de olsa bir rol alıp kendimi göstermek istiyordum.” cümlesinde “rol” sözcüğü “bir kişiliği canlandıran oyuncunun söylemesi ve yapması gereken hareketlerin genel adı” anlamında sinema terimi olarak kullanılmıştır. “Bayıldığını sanmıştım meğer rol yapıyormuş.” cümlesinde ise “rol” sözcüğü bir bilim, sanat veya meslek dalıyla ilgili özel bir anlam taşımadığı için terim anlamı değildir.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Babamın nabzını yokladım, bu işe pek sıcak bakmıyor.
- B) Yarasına pansuman yaptırmak için sağlık ocağına gidecekti.
- C) Tıp alanındaki onca gelişmeye rağmen bazı hastalıklara çare bulunamıyor.
- D) Öğretmenler öncelikle gençlere vatan sevgisi aşılamalıdır.

MUTLU YAYINCILIK

6. Duyu organlarımızdan en az biriyle algılayabildiğimiz varlıkları karşılayan sözcükler somut; duyu organlarımızla algılayamadığımız, varlığını aklımızla kavrayabildiğimiz varlık ya da kavramları karşılayan sözcükler ise soyut anlamlıdır.

Buna göre, aşağıdakilerin hangisinde sözcüklerin tamamı somut anlamlıdır?

- A) Güneş - bulut - zaman - sevgi - serap
- B) Hayal - sıcak - nem - elektrik - yankı
- C) Ses - rüya - tatlı - sıcak - sert
- D) Işık - elektrik - ılık - ekşi - gürültü

7. ● Bir sözcüğün akla gelen ilk anlamı ve bu anlamla doğrudan ilişkili anlamlarına **gerçek anlam** denir.
- Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlara **mecaz anlam** denir.
- Bir bilim, sanat veya meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelimelere **terim** denir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüğün anlam özelliği yanlış işaretlenmiştir?

	Cümleler	Gerçek	Mecaz	Terim
A)	İçeriye doğru gittiler, <u>loş</u> bir köşede, küçük bir masaya yerleştiler.	X		
B)	Millilerimizin kazandığı büyük zaferin <u>yankıları</u> hâlâ sürüyor.		X	
C)	Gemi <u>limana</u> yanaşmak üzereyken içeride küçük bir arbede yaşandı.			X
D)	Şimdilik bu konuyu <u>geçelim</u> , daha sonra detaylıca konuşuruz.		X	

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları ve okunuşları farklı, anlamları aynı olan sözcüklere **eş anlamlı sözcükler** denir.

eser → yapıt	kılavuz → rehber	misafir → konuk
tecrübe → deneyim	sözcük → kelime	münakaşa → tartışma

Bir sözcüğün eş anlamlısı bulunurken sözcüğün cümlede kazandığı anlam dikkate alınmalıdır.

- Onu kararından vazgeçirmek **güç** olacak. (**güç=zor**)
- Artık adım atacak **güç** kalmadı bende. (**güç=kuvvet**)

ZIT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Anlamca birbirinin tersi olan sözcüklere **zıt anlamlı sözcükler** denir.

indirim → zam	özgür → tutsak	cömert → cimri
tecrübeli → acemi	derin → sığ	parlak → mat

Bir sözcüğün olumsuzunu onun zıt anlamlısı değildir.

Sözcük	Olumsuzu	Zıt Anlamlısı
tecrübeli	tecrübesiz	acemi
gülmek	gülmemek	ağlamak
gelmek	gelmemek	gitmek

Bir sözcüğün birden fazla zıt anlamlısı olabilir.

- Adını ilk defa duyduğu bir istasyonda trenden **indi**. (**inmek X binmek**)
- Bizi karşılamak için merdivenden koşarak **indi**. (**inmek X çıkmak**)
- Bu soruya benden başka **doğru** cevap veren olmamış. (**doğru X yanlış**)
- Kardeşimin **doğru** söylediğine emin değilim. (**doğru X yalan**)

SESTEŞ (EŞ SESLİ) SÖZCÜKLER

Yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları farklı olan sözcüklere **sesteş (eş sesli) sözcükler** denir.

→ yüz	→ ben	→ saz	→ kara	→ sol
→ yağ	→ taş	→ çay	→ gül	→ öğüt

Ne konarsın a bülbül

Kapımdaki **asmaya**

Ben yârımdan ayrılmam

Götürseler **asmaya**

Bu dizelerdeki "asmaya" sözcüklerinden birincisi "üzüm veren bitki" anlamında, ikincisi ise "idam etmek" anlamında kullanılmıştır. Bu sözcükler yazılışları aynı, anlamları farklı olduğu için sesteştir.

Birbirinden düzeltme işaretiyle ayrılan sözcükler eş sesli değildir.

hala → hâlâ	dahi → dâhi	kar → kâr
-------------	-------------	-----------

Bir sözcüğün mecaz anlamlısı o sözcüğün sesteşi değildir.

- **Büyük** lokma ye, **büyük** söz konuşma. (sesteş değil)

GENEL VE ÖZEL ANLAMLI SÖZCÜKLER

Anlam bakımından daha geniş kapsamlı olan sözcükler **genel**, anlamı daha dar kapsamlı sözcükler ise **özel** anlamalı sözcüklerdir.

Genelden → Özele

Varlık →	Canlı →	Bitki →	Çiçek →	Karanfil
----------	---------	---------	---------	----------

Özelden → Genele

Serçe →	Kuş →	Hayvan →	Canlı →	Varlık
---------	-------	----------	---------	--------

Bazı sözcükler bir türün tamamını kapsayacak şekilde kullanıldığında **genel**, bir türün belirli bir üyesini karşılayacak şekilde kullanıldığında **özel** anlamlıdır.

- **Televizyon**, çocukların hayal dünyasını köreltiyor. (**genel**)
- Babam salondaki **televizyonu** kendi odasına aldı. (**özel**)

